

Poštovani,

Uporaba Interneta u svakodnevnom životu u zadnjih desetak godina postala je ne samo uobičajena, već i neophodna praksa, drastično promijenivši način na koji radimo, provodimo slobodno vrijeme i komuniciramo, bilo preko stolnih računala, mobilnih uređaja ili tableta. Sve veći broj korisnika vrijeme provodi na Internetu, bilo zbog posla, zabave ili nekog drugog razloga. No, Internet se pokazao kao idealna platforma za stvaranje virtualnih tržišta psihoaktivnih tvari, što je potaklo nove probleme na području politika vezanih uz droge i javno zdravlje. Osim problematične strane, Internet također pruža i nove prilike za učinkovitiju prevenciju uporabe i ponude droga, smanjenje šteta i pomoć ovisnicima, i to prije svega zbog sposobnosti doseganja širokog kruga korisnika u vrlo kratkom vremenu. Uz takav pristup, Internet se sve više koristi u kliničke svrhe, koje sadrže kompleksnije interaktivne zdravstvene intervencije i programe za liječenje. Takve intervencije mogu doprijeti do grupa mladih ljudi čiji se uzorci uporabe droga ili drugih tvari svrstavaju između eksperimentalnih i problematičnih i do kojih se trenutno ne dopire nikakvim drugim kanalima te mogu nuditi specijalizirane usluge u ruralnim područjima gdje su udaljenosti prevelike kako bi se redovito odlazilo u centre za liječenje. Osim toga, takve se intervencije pokazuju i financijski učinkovitim načinom pružanja potpore većem broju klijenata u usporedbi s klasičnim programima u fizičkom okruženju, s obzirom na njihove ograničene kapacitete i ljudske resurse.

Prepoznajući nužnost razvoja inovativnih alata usmjerenih na rastuću populaciju konzumenata, uglavnom kanabisa i sintetskih droga, Pompidou grupa Vijeća Europe je na inicijativu Ureda za suzbijanje zlouporabe droga VRH osmislila regionalni projekt o online intervencijama koji je započeo krajem 2015. godine. U projekt je uključeno sedam zemalja Jugoistočne Europe (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Makedonija, Rumunjska, Srbija). Prva faza projekta odnosila se razvoj online verzije znanstveno evaluirane kratke intervencije, budući da su se online alati za screening pokazali isplativim načinom obuhvata velikih populacija. Odabran je DUDIT (eng. Drug Use Disorders Identification Test) instrument za samo-procjenju rizika povezanih s konzumiranjem droga, koji je originalno razvijen i testiran u Švedskoj (Karolinska Institutet). Instrument je pilotiran u Hrvatskoj tijekom prosinca 2015. i siječnja 2016. godine u suradnji Ureda i partnerskih ustanova / organizacija (uključujući službe za mentalno zdravlje u Rijeci i Zagrebu), što je omogućilo kulturološku adaptaciju instrumenta, a zatim je lokaliziran i u drugim zemljama koje sudjeluju u projektu.

Konačan proizvod prve faze regionalnog projekta je instrument Drughelp koji je dostupan na www.drughelp.eu. Ulazna stranica utvrđuje određene postavke zemlje i jezik preglednika, te preusmjeravanja korisnika izabranim jezicima, no svaka jezična verzija ima i izravan pristup, npr. www.drughelp.eu/hr. Ovaj instrument za ispitivanje rizika daje ukupnu procjenu mogućih problema i nedostataka vezanih uz uzimanje droga. Test na prvoj stranici sadrži jedanaest pitanja vezanih uz uzimanje droga te pitanja o spolu i dobi. Na drugoj stranici nalazi se deset dodatnih dobrovoljnih pitanja (pozadinska pitanja o korisniku i moguće štete koje je osoba iskusila prilikom uporabe droga). Pitanja se pohranjuju u bazu podataka isključivo u svrhu općih statističkih razloga. Budući da je korištenje alata u potpunosti anonimno, osobni podatci se ne pohranjuju, niti je moguće osobu identificirati prema odgovorima. Temeljem ocjene iz seta DUDIT pitanja, korisnik dobiva procjenu rizika vezanih

uz njegovu / njezinu uporabu droga. Povratna informacija ima tri kategorije rizika i sedam kategorija povratnih informacija, s različitim komentara za odrasle i mlade. Pri kreiranju specifičnijih povratnih informacija korisnicima (što je postignuto izradom tzv. trigera u pojedinim pitanjima upitnika) posebno se pazilo da prateći tekstovi budu neosuđujućeg karaktera i usmjereni na smanjivanje šteta. Test je osjetljiv na pitanja na drugoj stranici. Na primjer, ako korisnik navodi zdravstvene probleme, test dodaje stavak o tome kako se brinuti o zdravlju. Međutim, ova povratna informacija je izborna stoga je sve zemlje nisu uključile u svoju shemu povratnih informacija. Na kraju, test ispituje korisnike odgovaraju li rezultati njihovim vlastitim iskustvima. Ukoliko korisnik odgovori ova pitanja, tražio će ga se odgovor na još nekoliko dodatnih pitanja o korisnosti testa. Test također daje informaciju o tome gdje se osobe mogu obratiti za pomoć ako žele smanjiti ili prestati s uzimanjem droga. Kako bi bio vizualno što atraktivniji ciljnim skupinama, marketinška agencija iz Francuske je dizajnirala pet verzija vizualnog izgleda alata koje je svaka država testirala u fokus grupi mlađih osoba (konzumenti i ne-konzumenti psihoaktivnih tvari) i odabrala najprikladniju verziju. Dizajn koji danas ima hrvatska verzija je prilagođen preferencijama mladih volontera (16-18 godina) i djelatnika Udruge Liga (do 30 godina starosti) iz Splita. Ovaj online instrument je dostupan u verzijama za desktop, tablet i mobitel.

Budući da je alat završen i dostupan, Hrvatskoj predstoji proces njegove promocije prema ciljanim grupama i pojedincima kojima ovaj upitnik može pomoći da dobiju procjenu o štetnosti vlastitog ponašanja vezanog uz uporabu droga. Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH već je pokrenuo kampanju oglašavanja putem Facebook i Google oglasa, čime se žele postići dva glavna cilja: a) doprijeti do onih korisnika droga koji se ne koriste web stranicama, profilima i kanalima koji su na neki način povezani s kulturom konzumacije ilegalnih droga i b) pod pretpostavkom da većina korisnika droga osjeća antagonizam spram državnih institucija koje se bave problematikom droga, posebno dizajniranim oglasom omogućiti komunikaciju s ciljanom grupom stvaranjem situacijske bliskosti s kojom će se moći poistovjetiti. Uz navedeno, Ured smatra da je informaciju o ovom alatu neophodno diseminirati i kroz klasične kanale on-line komunikacije s korisnicima droga, prije svega web stranicama svih zdravstvenih, socijalnih, odgojno-obrazovnih i drugih ustanova te organizacija civilnog društva koje rade s rizičnim skupinama i osobama koje uzimaju droge.